

Eesti Keskkonnaühenduste Koda
Päästame Eesti Metsad MTÜ
Roheline Pärnumaa
Fridays for Future Eesti (Loodusvõlu MTÜ)

Kliimaministeriumile

Teie: 22.12.2023 nr 1-4/23/6100
Meie: 17.01.2024 nr 1-5/24/6070

Keskkonnaühenduste seisukoht metsaseaduse ja planeerimisseaduse täiendamise seaduse eelnõu kohta

Eesti Keskkonnaühenduste Koda (EKO) oli kaasatud nimetatud eelnõu esialgse versiooni koostööst oktoobris 2021 ning esitas koos Päästame Eesti Metsad MTÜ-ga (PEM) 03.11.21 eelnõule ühised seisukohad¹. Seejärel oli EKO kaasatud eelnõu versiooni nr 1-4/21/5067-15 koostööst 2022. aastal ja esitas koos PEM-iga oma seisukohad 07.06.2022².

Lisaks on 2023. a jaanuaris Keskkonnaõiguse Keskuse ja Eestimaa Looduse Fondi koostöös koostatud põhjalik õiguslik analüüs kehtiva regulatsiooni puudustest³, mille põhjal saatsime keskkonnaministeriumile ka märgukirja⁴.

Vaatamata keskkonnaühenduste põhjalikule tagasisidele ei ole olulisi sisulisi muudatusi eelnõusse kahjuks tehtud. **Teeme veelkord ettepaneku teema terviklikult läbi analüüsida ja lahendada.** Oma juba esitatud seisukohtadest esitame järgnevalt lühikese kokkuvõtte, kuid rõhutame, et kuna eelnõu on sisuliselt sama, kattuvad meie seisukohad varem esitatutega.

Üheks oluliseks erinevuseks võrreldes varasema eelnõuga on **Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) kasutatava mõiste "metsatööde kava" asendamine mõistega "metsatööde plaan". Loeme seda muutuseks halvemuse poole, sest see muudab kava õigusliku iseloomu veelgi segasemaks.** Seni on kohtupraktikas võrdsustatud kogukonnametsade ja kodumetsade (KAH-alade) metsatööde kavasad metsamajandamiskavadega, aga tundub, et eelnõuga on plaan seda muuta.

1

https://media.voog.com/0000/0042/0647/files/5220_Seisukohad%20metsaseaduse%20ja%20planeerimisseaduse%20t%C3%A4iendamise%20seaduse%20eel%C3%B5ule.pdf

2

https://media.voog.com/0000/0042/0647/files/5448_MS%20ja%20PlanS%20t%C3%A4iendamise%20eel%C3%B5u-2.pdf

3

https://media.voog.com/0000/0037/1265/files/Metsat66de_planeerimine_KAH-aladel_anal%C3%BC%C3%BCs_2023_ELF.pdf

⁴ <https://adr.envir.ee/et/document.html?id=d05fa169-c6ef-4468-a01f-e2ec49774376>

Leiame, et **KAH-aladel on kohane ja oluline püsimetsanduse võtete rakendamine või metsa raiumata jätmine**. Sellistes metsades tuleb jälgida kogukondadele oluliste metsade hoidmise kui riigimetsa avaliku funktsiooni täitmist, mis on üks RMK ülesannetest.

Leiame, et **eelnõuga kavandatavate muudatuste mõjud on sisuliselt hindamata** (sellele tegematajätmisele on tähelepanu juhtinud ka Linnade ja Valdade Liit, kelle liikmeid eelnõu samuti väga otseselt puudutab).

1. Eelnõu ei täida seatud eesmärgi

Metsaseaduse § 43 lg 9 näeb ette, et asustusüksuse lähedal asuva metsa majandamisel kaasab riigimetsa majandaja metsamajandamise tööde planeerimisse kohaliku kogukonna või elanikud. Eelnõu eesmärgiks on a) suurendada õiguselgust ning b) anda kohalikule kogukonnale suurem kaasärääkimise võimalus. **Eelnõuga kavandatud muudatused aga ei aita paraku kaasa kummagi eesmärgi saavutamisele – see vähendab oluliselt õiguselgust ega suurenda kuidagi kaasärääkimisvõimalust.**

Kavandatava eelnõuga ei plaanita MS § 43 lõiget 9 muuta, vaid lisatakse §-le 43 veel kaks lõiget, millega antakse otsustusõigus KAH alade määramisel KOV-dele. **See muudab regulatsiooni tervikuna arusaamatuks, kuna normide sõnastusest ei tule välja, milline saab olema KOV-de ja RMK pädevuse jaotus KAH-aladel tegevuste või piirangute määramisel (ja sellesse avalikkuse kaasamisel).**

Oleme nii 2021 novembris kui ka 2022 juunis pakkunud ühe lahendusena KAH-alade ja neil toimuva reguleerimiseks, et **KAH-alad saaksid eraldi õigusliku staatuse ning neis kehtivad peamised piirangud määratakse seaduse tasandil. Üheks võimaluseks oleks ka kaitsemetsa kategooria taastamine metsaseaduses**. Valitud viis eelnõu koostamiseks ei ole paraku võimaldanud nende lahenduste üle isegi diskuteerida, kuigi oleme kahel korral selle vajaduse välja toonud.

Põhiline, milles kohalikud kogukonnad õiguslikku lahendust vajavad, on nende jaoks oluliste metsaalade – nn KAH-alade - majandamise viis. Kohalikele omavalitsustele pelgalt KAH-alade piiride määramise õiguse andmine ei taga nende metsade rekreatiivsete ja keskkonnakaitseliste (nt elamuid ilmastiku mõju eest kaitsvate) väärtuste säilimist.

Leiame, et **kavandatav eelnõu ei paranda, vaid halvendab kaasärääkimise võimalusi KAH-alade metsade majandamise planeerimisel**. Eelnõuga antakse RMK-le võimalus nõ delegeerida kaasamisvastutus suures osas KOV-dele, ent ei plaanita anda KOV-dele sisulist õigust raiepiirangute määramiseks, mistõttu kaasamine võib jääda praegusest veelgi sisutumaks.

Kui KOV ei saa, lähtudes omavalitsuse üksuse ruumilistest suundumustest ja vajadustest (vt eelnõus kavandatud MS § 43 lg 10), seada üldplaneeringuga nende metsade majandamisele tingimusi, jääb raieliigi valiku õigus vaid RMK-le. **RMK-l puudub meie hinnangul aga sisuline pädevus kaalutlusõiguse teostamiseks kontekstis, kus tuleb arvestada KOV ruumiliste suundumuste ja vajaduste ning kohalike elanike ja kogukondade vajadustega.**

Metsa korraldamise juhendi § 7 lg 7 kohaselt on metsa majandamise kitsenduste aluseks õigusaktid või planeeringud. Eelnõus kavandatud MS § 43 lõike 11 alusel antaval kooskõlastusel ei ole võrreldavat õiguslikku jõudu nende tingimustega, mida saab KOV Planeerimisseaduse § 75 alusel seada üldplaneeringuga. **Kooskõlastus ei ole ka õigusakt.**

Eelnõu seletuskirjast ja tagasiside tabelist ilmneb seejuures juurprobleem, et eelnõu põhjenduste loogika põhineb MS sätete vääral tõlgendusel, mille kohaselt on metsa uuenemiseks vaja see uuendusraiega maha raiuda. Seejuures puudutab suur osa kogukondade poolt metsatööde kavadele esitatud seisukohtadest just ettepanekut, et lageraie asemel majandataks ala püsimeetsana. **Keskkonnaõiguse Keskuse 2022. a analüüsi⁵ järgi ei tulene metsaseadusest põhimõttelist kohustust metsa raiuda üksnes selleks, et tekiks kohustus seda uuendada.**

2. Vajadus väljatöötamiskavatsuse ja mõjude hindamise järele

Eelnõule on vaja koostada esmalt väljatöötamiskavatsus (VTK), mida antud eelnõu puhul ei peetud teadmata põhjusel vajalikuks. VTK väljatöötamine võimaldaks selgelt määratleda lahendatava probleemi, kaaluda erinevaid lahendusi ning hinnata põhjalikumalt kavandatava muudatuse mõjusid. VTK väljatöötamisel saaks huvigruppidega, sh kohalike omavalitsuste endiga, ent ka kogukondade ja keskkonnaühendustega arutada läbi nii KAH-alade probleemid kui võimalikud lahendused.

Vajadust väljatöötamiskavatsuse järele, mis võimaldaks eelnõuga plaanitud lahendused põhjalikult läbi kaaluda, näitab meie hinnangul ka rahvaalgatus "**Avalik pöördumine kodumetsade kaitseks**", millega liitus pea 40 organisatsiooni ja vabaühendust ja mis kogus 3769 allkirja ning esitati 25.04.22 Riigikogule. Sisulisi lahendusi ei ole aga ka sedakaudu tekkinud ning Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) rakendab KAH-aladel jätkuvalt kohalikele meelehärmi põhjustavat lageraiepraktikat.

3. Avalikkuse puudulik kaasamine eelnõu väljatöötamisse ja kaasamise hea tava rikkumised

Leiame, et kaasamise ja dialoogi asemel on toimunud pigem ühepoolne informeerimine kavandatavatest muudatustest. Kaasamise hea tava p 2 eristab informeerimist ja konsulteerimist ning näeb selgelt ette, et avalik konsulteerimine seisneb „huvirühmadelt ja avalikkuselt tagasiside küsimises poliitikakujundamise kõigis etappides, sealhulgas probleemide püstitamisel, eesmärkide kindlaksmääramisel, lahendusvõimaluste analüüsimisel ja otsuse kavandi koostamisel“.

Loodame, et nõustute, et õigusloome peab olema kvaliteetne ja vastama õigusaktide eelnõude väljatöötamiseks ettenähtud korrale. Esitatud eelnõu on näide väga halvast

5

https://media.voog.com/0000/0036/5677/files/RMK%20uuendusraiate%20anal%C3%BC%C3%BCs_K6K_aprill%202022.pdf

õigusloomest nii sisult kui vormilt, ning see ei tohi seaduseks saada. Eesti metsamaa ligi 2,32 miljoni hektarilisest pindalast on ligikaudu 45 % (1,04 miljonit ha) RMK valitseda. 2022. a novembri alguse seisuga on RMK poolt Eesti riigimetsas kaardile kantud 370 KAH-ala kogupindalaga 36 700 hektarit. Neid numbreid analüüsid näeb, kui väikesest osast (1.6% kogu Eesti metsamaast, 3.5% riigimaast) on juttu. Selles valguses **näib kühniline jätkata iga hinna eest senist lageraietega majandamise suunda neil aladel, tehes seda lisaks kohalikele elanikele täielikku hääleõigust andmata ja nende soovidega arvestamata.**

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Maia-Liisa Anton

Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator, EKO ning Päästame Eesti Metsad MTÜ,
Roheline Pärnumaa ja Fridays for Future Eesti (Loodusvõlu MTÜ) nimel